

ارزیابی ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان رشته دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل

نسیمه جهانی*، آزاده علاقمند، سید حسین میرجود

چکیده

مقدمه: داشتن عملکرد کارآفرینانه و خلاق مقوله مهمی برای تطابق افراد با عصر جدید است. کارآفرینی امروزه به عنوان یک ضرورت مطرح گردیده و شرط لازم برای توسعه کارآفرینی در حوزه سلامت نیز برخوردار است. دانشجویان از ویژگی‌های کارآفرینی است. لذا این پژوهش با هدف ارزیابی ویژگی‌های کارآفرینی در بین دانشجویان رشته دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی انجام شد.

روش‌ها: این مطالعه توصیفی-مقطعی بر روی کلیه (۸۲ نفر) دانشجویان دوره تخصصی رشته دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل در نیمسال تحصیلی ۹۲-۹۱ انجام شد. ابزار پژوهش شامل سه پرسشنامه استاندارد جامع کارآفرینی (با پنج ویژگی: میل به موفقیت، میل به استقلال، خلاقیت، ریسک‌پذیری، عزم و اراده)، تحمل ابهام و مرکز کنترل بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و آزمون t استفاده شده است.

نتایج: میانگین خصوصیت میل به موفقیت، میل به استقلال، خلاقیت، ریسک‌پذیری، و ویژگی عزم و اراده، تحمل ابهام دانشجویان به ترتیب $9/5 \pm 2/87$ ، $4/38 \pm 1/35$ ، $9/13 \pm 2/25$ ، $9/22 \pm 2/13$ ، $8/24 \pm 1/95$ و $25/47 \pm 1/25$ و بالاتر از حد میانگین نظری ابزار بود. در مورد مرکز کنترل، نتایج نشان داد میانگین به دست آمده در خصوص مرکز کنترل دانشجویان ($41/64 \pm 3/82$) از میانگین استاندارد ($\mu=40$) این خصوصیت بیش‌تر بود. بین دو جنس از نظر ویژگی‌های میل به موفقیت، میل به استقلال، خلاقیت و ریسک‌پذیری تفاوت معناداری وجود نداشت؛ اما در ویژگی‌های عزم و اراده، تحمل ابهام و مرکز کنترل تفاوت معناداری مشاهده شد.

نتیجه‌گیری: میانگین بالاتر از حد متوسط ویژگی‌های کارآفرینی به طور کلی نمایان‌گر آمادگی بالقوه دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل در جهت کارآفرین شدن است. با این حال لازم است که در برنامه‌های آموزش کارآفرینی تقویت همه مؤلفه‌ها مورد توجه قرار گیرد.

واژه‌های کلیدی: ویژگی‌های کارآفرینی، دانشجویان، دندانپزشکی، خلاقیت، ریسک‌پذیری

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / مرداد ۱۳۹۲؛ ۱۳(۵): ۴۱۳ تا ۴۲۰

مقدمه

و توسعه است. تنوع و سرعت تغییرات به حدی است که داشتن نیروهای خلاق و کارآفرین به منظور هماهنگی با این تغییرات و تحولات نو، دارای اهمیت فراوانی است. بنابراین، داشتن عملکرد کارآفرینانه و خلاقانه مقوله مهمی برای تطابق افراد با عصر جدید است. لذا مبحث کارآفرینی به یکی از مهم‌ترین چالش‌های اجتماعی چند دهه گذشته تبدیل گشته و در اکثر کشورهای پیشرفته به عنوان یک ضرورت مطرح گردیده است (۱).

در جهانی که روند تغییرات آن از مقیاس زمانی قرن به ثانیه تبدیل شده است، مهم‌ترین اصل برای سازمان‌ها بقا

*نویسنده مسؤو: نسیمه جهانی، کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی،

بابل، ایران. nasimehjahani@yahoo.com

آزاده علاقمند، کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، بابل، ایران.

(azad_alaghamand@yahoo.com)، دکتر سید حسین میرجود (استادیار)،

گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه آزاد تنکابن، تنکابن، ایران.

(hmirdjood@yahoo.com)

تاریخ دریافت مقاله: ۹۱/۱۰/۱۳، تاریخ اصلاحیه: ۹۲/۱/۸، تاریخ پذیرش: ۹۲/۳/۶

گرایش به رشته دندانپزشکی را افزایش داده است. نتایج مطالعات انجام شده بر روی دانشجویان رشته دندانپزشکی در شیراز در سال ۱۳۹۱ حاکی از نگرش منفی اکثر دانشجویان نسبت به آینده شغلی خود بوده است. همچنین دلایل متعددی برای نگرانی نسبت به آینده شغلی داشتند که از آن جمله، ایجاد دانشکده‌های دندانپزشکی متعدد در شهرهای مختلف است که موجب آن شده تا تعداد دانشجویان این رشته افزایش چشم‌گیری یابد. از این رو، آینده‌ای که برای پزشکان متصور بوده اینک پیش روی فارغ‌التحصیلان دندانپزشکی نیز قرار دارد. هم اکنون نیز در شهرهای بزرگ کشور تراکم دندانپزشک کاملاً محسوس است و به نظر می‌رسد کاهش بیمار سبب افت درآمد دندانپزشکان با سابقه و مراجعه کم بیماران به دندانپزشکان جوان‌تر شده است. از طرفی دخالت افراد فاقد صلاحیت در رشته دندانپزشکی، که به دلیل ارزان‌تر بودن ارائه خدمات‌شان (که فاقد کیفیت‌های لازم چه از نظر عملی و بهداشتی است) بیماران بیشتری را جلب می‌کنند، نیز وجود دارد. بر خلاف دندانپزشکان، راه کار مؤثری که بتواند دخالت این افراد را محدود نماید و از ارائه درمان‌هایی که صلاحیت انجام آنها را ندارند جلوگیری نماید، وجود ندارد. این امر سبب گشته تا مشکلات افزون‌تری بر سر راه دندانپزشکان به وجود آید(۴).

از آنجا که حرفه‌ی دندانپزشکی، در نظام ارائه خدمات و ارتقای سلامت دهان و دندان جامعه نقش و جایگاه کلیدی دارد و با توجه به اهمیت موضوع و این که سابقه سنجش مؤلفه‌های کارآفرینی در دانشجویان دندانپزشکی در کشور ما یافت نشد، این پژوهش درصدد برآمد تا چند ویژگی مهم در زمینه کارآفرینی در میان دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل را مورد بررسی قرار دهد. قابل ذکر است که در ارتباط با پژوهش حاضر، تاکنون پژوهشی بر روی دانشجویان دندانپزشکی در داخل کشور منتشر نشده است. پژوهش‌های انجام گرفته

کارآفرینی موضوع مهمی است که از اواخر قرن بیستم مورد توجه محافل آموزشی کشورهای جهان قرار گرفته است. واژه کارآفرینی (entrepreneurship) از کلمه فرانسوی به معنای متعهد شدن نشأت گرفته است. در زبان انگلیسی در سال ۱۸۴۸ به وسیله جان استوارت میل به کارآفرینی ترجمه شد(۲). یکی از تعاریف کامل و جامع کارآفرینی توسط شومپیتر (Shumpeter) ارائه شده است. وی در کتاب خود با عنوان "تئوری توسعه اقتصادی" بین مفهوم واژه نوآوری و اختراع تفاوت قائل شده است و نوآوری را استفاده از خطرپذیری اختراع برای ایجاد یک محصول یا خدمت تجاری می‌داند. به نظر وی نوآوری عامل اصلی ثروت و ایجاد تقاضاست. بنابراین کارآفرینان مدیران یا مالکانی هستند که با راه‌اندازی یک واحد تولیدی- تجاری از اختراع بهره‌برداری می‌کنند(۲).

به نظر متخصصان تحقق فرآیند کارآفرینی به دست افرادی صورت می‌گیرد که میل شدیدی به کامیابی دارند و سخت کوشی، عزم و اراده، خلاقیت، ریسک‌پذیری از جمله ویژگی‌ها و امتیازات این افراد در مقایسه با افراد دیگر جامعه است. در گذشته پژوهشگران بر این اعتقاد بودند که این ویژگی‌ها ارثی است. با فرد متولد می‌شود و نمی‌توان کارآفرینان را پرورش داد؛ اما نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که کارآفرینی همانند دیگر حرفه‌ها از طریق برنامه‌های آموزشی و نظام آموزشی خاص مبتنی بر مطالعه رفتاری و تجربی، پرورش می‌یابد(۳). دانشجویان نیز به نوبه خود نیازمند آگاهی کامل از کارآفرینی هستند و با کسب تکنیک‌های آموزش و گسترش خصوصیات مورد نظر قادر خواهند بود از حالت سکون و یکنواختی درآیند.

در کشور ما نیز همانند بیشتر کشورهای افزایش دانشکده‌های پزشکی و دانش‌آموختگان این رشته سبب افزایش پزشکان شده و خود موجب کاهش درآمد این گروه از افراد جامعه گردیده است. این امر اشتیاق جهت

تفاوت معناداری بین دو جنس در ویژگی میل به موفقیت، استقلال، خلاقیت، ریسک‌پذیری نبود، اما در ویژگی عزم و اراده، مرکز کنترل و تحمل ابهام تفاوت معنادار بود (۹). بر اساس یافته‌های بدری و همکاران، قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان دانشگاه اصفهان در زمینه استقلال‌طلبی، کنترل درونی، انگیزه پیشرفت و خلاقیت از حد میانگین بالاتر بود، اما نمرات ریسک‌پذیری از متوسط نمره معیار پایین‌تر بود. همچنین نشان داد که آموزش‌های دانشگاهی در پرورش ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان مؤثر نبوده است (۱۰).

بنا به عقیده صاحب‌نظران بهداشت و درمان ایران، زمینه‌های کارآفرینی زیادی برای دارندگان حرفه‌های بهداشتی، درمانی وجود دارد. زمانی که تعداد زیادی از پزشکان، پرستاران، ماماها، دندانپزشکان و مدیران خدمات بهداشتی درمانی در انتظار اشتغال به کار مانده‌اند، کارآفرینی می‌تواند به عنوان یکی از راه کارهای جدی در دستور کار مدیران و برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران حوزه بهداشت و درمان دانشگاه‌های علوم پزشکی قرار گیرد (۱۱). با توجه به اهمیت کارآفرینی در حوزه بهداشت و درمان این پژوهش با هدف ارزیابی ویژگی‌های کارآفرینی در بین دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل انجام شد.

روش‌ها

پژوهش حاضر به روش توصیفی-مقطعی انجام گرفته است. جامعه‌ی آماری دانشجویان دستیار دوره تخصصی رشته دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل بودند. نمونه پژوهش شامل کلیه دانشجویان دندانپزشکی در نیمسال تحصیلی ۹۲-۹۱ شامل ۸۲ نفر بود. انتخاب نمونه‌ها با مراجعه به حوزه آموزش دانشگاه علوم پزشکی بابل و اخذ لیست دانشجویان دستیار دوره تخصصی رشته دندانپزشکی انجام شد. پژوهشگران ضمن ارائه توضیحاتی در مورد ماهیت پژوهش، نحوه

در زمینه علوم پزشکی در داخل و خارج از کشور نیز بسیار محدود بوده، لذا در اینجا به تحقیقاتی که در زمینه چگونگی ویژگی‌های کارآفرینی در بین دانشجویان علوم پزشکی در خارج انجام شده اشاره می‌شود.

فیلیپس و همکاران (Philips & Garman)، در پژوهش خود در خصوص تأثیر آموزش برنامه‌های کارآفرینی بر نگرش دانشجویان پزشکی نسبت به کارآفرینی، نتیجه گرفتند که در کلیه دانشجویانی که دارای ویژگی کنترل درونی هستند، پس از شرکت در این برنامه‌ها نگرش مثبت‌تری نسبت به کارآفرینی ایجاد می‌شود (۵).

در پژوهش دیگری که ویکس و همکاران (Weeks & Wienberger)، به بررسی روحیه کارآفرینی دانشجویان پزشکی کارآفرین پرداختند، نتایج نشان داد که بین ریسک‌پذیری و نیاز به موفقیت دانشجویان کارآفرین و دانشجویان غیر کارآفرین تفاوت وجود دارد (۶).

برخی پژوهش‌های داخلی نیز در این زمینه انجام شده که از جمله آن‌ها پژوهش سیادت و همکاران است که پژوهشی با موضوع میزان روحیه کارآفرینی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اصفهان انجام دادند. نتایج نشان داد که میانگین روحیه کارآفرینی دانشجویان در مؤلفه‌های موفقیت‌طلبی، استقلال‌طلبی، کنترل درونی و خلاقیت بالاتر از حد میانگین بود، اما در مؤلفه‌های ریسک‌پذیری پایین‌تر از حد میانگین بود (۷).

زمانی و همکاران، چهار خصیصه نیاز به موفقیت، نیاز به قدرت، رقابت و مخاطره‌پذیری را در دانشجویان رشته‌های مختلف دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز بررسی کردند. نتایج این مطالعه تفاوت معناداری بین دانشجویان رشته‌های گوناگون نشان نداد (۸).

بررسی روئین و همکاران، در مورد میزان ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی استان مازندران نشان داد مؤلفه‌های میل به موفقیت، میل به استقلال، خلاقیت، ریسک‌پذیری، عزم و اراده، و تحمل ابهام دانشجویان پایین‌تر از سطح مطلوب بود. همچنین

مشارکت دانشجویان و روش پاسخ‌گویی، پرسشنامه‌های تنظیم شده را در اختیار دانشجویان قرار دادند. دانشجویان سه پرسشنامه مرتبط را در حضور پژوهشگران تکمیل نمودند. اطلاعات موردنظر در همان جلسه جمع‌آوری گردید. به منظور جمع‌آوری اطلاعات و داده‌های مورد نیاز درباره ویژگی‌های کارآفرینی از سه پرسشنامه استفاده شد:

۱. پرسشنامه جامع کارآفرینی ۲. پرسشنامه تحمل ابهام ۳. پرسشنامه مرکز کنترل.

پرسشنامه جامع کارآفرینی از پرسشنامه استاندارد شده بین‌المللی که توسط مؤسسه توسعه کارآفرینی هند طراحی شده گرفته شده است و روایی این پرسشنامه توسط این مؤسسه مورد تأیید قرار گرفته است. همچنین این ابزار بومی‌سازی شده و در پژوهش مشابهی توسط زالی و همکاران مورد استفاده قرار گرفته است (۱۲). این پرسشنامه دارای ۵۴ گویه است که از مجموع ویژگی‌های مهم کارآفرینی پنج ویژگی تمایل به استقلال، تمایل به موفقیت، خلاقیت، ریسک‌پذیری و عزم و اراده را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. هر یک از این ویژگی‌ها به جز نیاز به استقلال که ۶ گویه دارد، ۱۲ گویه دارند. برای پاسخ‌دهی، اگر سؤالی با ویژگی‌های شخصیتی فرد انطباق داشته باشد گزینه بله و در غیر این صورت گزینه خیر را در پاسخنامه انتخاب می‌نماید. نمره‌گذاری آن به شکل صفر و یک است اما با این تفاوت که در نیمی از سؤالات پاسخ «بله» یک نمره و در نیمی دیگر برای پاسخ «خیر» یک نمره منظور می‌گردد. میانگین در نظر گرفته شده برای ویژگی میل به موفقیت ($\mu=9$)، میل به استقلال ($\mu=8$)، میل به خلاقیت ($\mu=8$)، میل به ریسک‌پذیری ($\mu=8$)، عزم و اراده ($\mu=8$) است. کسب دو سوم از نمره نمایان‌گر آن است که فرد، آن ویژگی را دارا است. برای سنجش اعتبار ابزار اندازه‌گیری از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده است. بر اساس روش مذکور و به کمک نرم‌افزار SPSS-15 اعتبار پرسشنامه ۰/۷۲ برآورد

گردید که ضریب پایایی قابل قبولی است.

پرسشنامه مرکز کنترل: این پرسشنامه استاندارد برای تعیین مرکز کنترل طراحی شده و دارای ده سؤال با مقیاس لیکرت هفت گزینه‌ای (کاملاً مخالفم، مخالفم، تا حدی مخالفم، نظری ندارم، تا حدی موافقم، موافقم، خیلی موافقم) است که نمره‌گذاری آن به ترتیب گزینه‌های گفته شده ۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ است، اما در سؤال‌های ۳ و ۷ و ۸ و ۱۰ این نمره‌گذاری به صورت عکس انجام می‌گردد. محاسبه نمرات حداقل و حداکثر به این ترتیب است که اگر مجموع امتیازات فرد بالاتر از ۴۰ باشد به معنی درون‌گرا بودن است و اگر مجموع امتیازات فرد پایین‌تر از این عدد باشد نشان‌دهنده برون‌گرا بودن است. پایایی این پرسشنامه توسط محاسبه آلفای کرونباخ ۰/۸۲ به دست آمد. برای تعیین روایی پرسشنامه نیز پرسشنامه اولیه به همراه اهداف پژوهش برای تعدادی از صاحب‌نظران ارسال شد و اصلاحات پیشنهادی اعمال گردید.

پرسشنامه تحمل ابهام: پرسشنامه تحمل ابهام دارای ۱۶ سؤال چهارگزینه‌ای (کاملاً مخالف، کمی مخالف، کمی موافق و کاملاً موافق) با نمره‌گذاری به ترتیب ۱ و ۲ و ۳ و ۴ است. برای مشخص شدن این ویژگی چنانچه مجموع نمره به دست آمده در سؤالات ۲ و ۴ و ۷ و ۹ و ۱۱ و ۱۳ و ۱۵ بالاتر از ۲۴ باشد بیانگر بی‌علاقگی نسبت به مسائل مبهم است. هر سه پرسشنامه از کتاب صمد آقایی که یکی از متخصصان کارآفرینی در ایران به شمار می‌رود گرفته شد (۱۳). پایایی این پرسشنامه توسط محاسبه آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۴ به دست آمد. برای تعیین روایی پرسشنامه نیز پرسشنامه اولیه به همراه اهداف پژوهش برای تعدادی از صاحب‌نظران ارسال و اصلاحات پیشنهادی ایشان اعمال شد.

جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها، پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها و تعیین نمره هر فرد، از نرم‌افزار SPSS-15 برای محاسبه میانگین و انحراف معیار، آزمون t گروه‌های

پژوهش پذیرفته شد. از مجموع ۶۰ نفر شرکت‌کننده در این پژوهش، ۳۸ نفر زن (۶۳ درصد) و ۲۲ نفر مرد (۳۷ درصد) بودند.

جدول ۱ نتایج حاصل از مقایسه میانگین نمره ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان را با نمره میانگین استاندارد نشان می‌دهد. یافته‌ها نشان‌دهنده آن است که تمامی خصوصیات میل به موفقیت، استقلال، خلاقیت، ریسک‌پذیری، عزم و اراده، تحمل ابهام، مرکز کنترل دانشجویان بالاتر از میانگین استاندارد بوده است.

مستقل جهت مقایسه میانگین هریک از مؤلفه‌های ویژگی‌های کارآفرینی در دو گروه دانشجویان مذکر و مؤنث، t تک گروهی جهت مقایسه میانگین امتیاز هر یک از مؤلفه کارآفرینی با میانگین نظری استاندارد پرسشنامه استفاده شده است.

نتایج

پس از حذف پرسشنامه‌های مخدوش، در نهایت ۶۰ پرسشنامه (۷۳/۱۷٪ پاسخ‌دهی) به عنوان نمونه آماری

جدول ۱. مقایسه میانگین نمره ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان دندانپزشکی با میانگین استاندارد با استفاده از آزمون تی تک

گروهی

ویژگی	میانگین نمره استاندارد	میانگین و انحراف معیار واحدهای مورد پژوهش	T	P
میل به موفقیت	۹	۹/۵±۲/۸۷	۱۲/۵۸	۰/۰۰۰۱
میل به استقلال	۴	۴/۳۸±۱/۳۵	۱۷/۲۱	۰/۰۰۰۱
میل به خلاقیت	۸	۹/۱۳±۲/۲۵	۱۲/۸۳	۰/۰۰۰۱
میل به ریسک‌پذیری	۸	۹/۲۲±۲/۱۳	۱۳/۱۱	۰/۰۰۰۱
عزم اراده	۸	۸/۲۴±۱/۹۵	۴/۵۶	۰/۰۰۰۱
تحمل ابهام	۲۴	۲۵/۴۷±۱/۲۵	۲۱/۹۲	۰/۰۰۰۱
مرکز کنترل	۴۰	۴۱/۶۴±۳/۸۲	۸/۲۵	۰/۰۰۰۱

جدول ۲. مقایسه میانگین نمرات مؤلفه‌های کارآفرینی بر حسب جنس

ویژگی	دانشجویان مذکر	دانشجویان مؤنث	T	P
میل به موفقیت	۷/۵۴±۱/۲۲	۷/۲۱±۱/۴۲	۰/۶۵	۰/۵۸
میل به استقلال	۲/۳۴±۰/۹۹	۲/۸۱±۰/۷۹	۱/۲۲	۰/۱۹
میل به خلاقیت	۶/۲۴±۱/۲۸	۶/۴۳±۱/۶۴	۰/۱۷	۰/۶۲
میل به ریسک‌پذیری	۶/۹۱±۱/۹۴	۶/۴۱±۱/۲۲	۱/۷۵	۰/۸۵
عزم و اراده	۸/۶۱±۱/۴۹	۷/۳±۱/۰	۲/۶۶	۰/۰۰۸
تحمل ابهام	۲۲/۵۶±۱/۲۵	۲۱/۳۴±۱/۰۱	۲/۵۵	۰/۰۲
مرکز کنترل	۴۱/۱±۲/۰۸	۴۴/۲±۳/۱۱	-۲/۲۰	۰/۰۱

و پسر تفاوت معناداری وجود ندارد. اما در ویژگی‌های عزم و اراده ($p=۰/۰۰۸$)؛ تحمل ابهام ($p=۰/۰۲$) و مرکز کنترل ($P=۰/۰۱$) بین دختر و پسر تفاوت مشاهده شده معنادار بوده است. با نگاهی به ویژگی تحمل ابهام در دو

به منظور مقایسه میانگین نمره ویژگی کارآفرینی در دو جنس مذکر و مؤنث، از آزمون t مستقل استفاده شد که نتایج نشان داد بین ویژگی‌های میل به موفقیت، میل به استقلال، میل به خلاقیت و ویژگی ریسک‌پذیری بین دختر

جنس در می‌یابیم که این ویژگی در زنان کم‌تر است. هم چنین نمره میانگین عزم و اراده در مردان بیش‌تر است (جدول ۲).

بحث

این پژوهش به بررسی ویژگی‌های مختلف کارآفرینی دانشجویان دستیار دوره تخصصی دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل پرداخته است. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که میانگین خصوصیت میل به موفقیت، میل به استقلال، خلاقیت، ریسک‌پذیری، ویژگی عزم و اراده، تحمل ابهام دانشجویان بالاتر از میانگینی است که در پرسشنامه‌های استاندارد برای این ویژگی‌ها مشخص شده‌اند. یافته‌های پژوهش‌های انجام شده در سایر کشورها و همچنین داخل کشور نشان دهنده نتایج مشابه یا متفاوتی است. به طور نمونه یافته‌های به دست آمده از مطالعه فیلیپس و جرمن (Garman&Philips) نشان دهنده نمره بالای ویژگی‌های کارآفرینی در دانشجویان بود (۵) و با نتایج مطالعه حاضر مشابهت دارد. در حالی که نتایج پژوهش ویکس و وینبرگر (Weinberger&Weeks) بر روی دانشجویان پزشکی (۶) و همچنین نتایج روئین و همکاران (۹) مؤید ضعف اکثر آزمون شوندگان از نظر خصوصیات فوق بود. شاید یکی از دلایل این شباهت‌ها و تفاوت‌ها به دلیل تفاوت در محیط‌های آموزشی و شیوه‌های آموزشی دانشجویان باشد. با توجه به گزارش‌های پیش‌گفت، هرچند نمره کسب شده توسط دانشجویان دندانپزشکی، در حدود هنجار است، ولی با توجه به نمره‌های گزارش شده از سایر دانشکده‌های دنیا، مسئولان باید وقت بیشتری به برنامه‌های آموزش کارآفرینی در دانشگاه‌ها اختصاص دهند. تلفیق آموزش‌های تئوری و عملی در آموزش‌های کارآفرینی بسیار اهمیت دارد، زیرا بسیاری از نوآوری‌ها بر روی یادگیری از طریق عمل تأکید دارند. این مسأله موجب تلفیق هم‌زمان شیوه‌های تئوری و عملی شده و موجبات

یادگیری بهتر را فراهم می‌آورد. یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد تفاوت بین دو جنس در ویژگی میل به استقلال، خلاقیت و ریسک‌پذیری معنادار نیست. اما تفاوت بین زنان و مردان در ویژگی عزم و اراده، تحمل ابهام و مرکز کنترل معنادار است، که با پژوهش روئین و همکاران (۹) مشابهت دارد. به نظر می‌رسد یکی از دلایل این است که مردان بیشتر از زنان توانایی استفاده از فرصت‌ها را به گونه‌ای که کارآفرینان از آن برخوردارند، دارا می‌باشند و همچنین مردان علاقه به مسائل مبهم دارند و توانایی لازم برای شناسایی و تحلیل وضعیت‌های مبهم و ساخت نیافته را دارند و با آن به شیوه کلیشه‌ای برخورد نمی‌کنند. البته این تفاوت که عزم و اراده خانم‌ها نسبت به آقایان پایین‌تر است شاید خیلی دور از انتظار نباشد و به نوعی می‌تواند ریشه در مسائل فرهنگی جامعه ما داشته باشد. همچنین نتایج حاکی از این است که زنان بیشتر از مردان دارای مرکز کنترل درونی هستند و مسؤولیت‌پذیر هستند و می‌توانند برای سرنوشت خود تصمیم‌گیری نمایند.

یکی از مهم‌ترین محدودیت‌های این پژوهش تعداد کم نمونه‌ها و پایین بودن نرخ پاسخ‌دهی به پرسشنامه است که به نظر می‌رسد در تعمیم نتایج به جامعه باید احتیاط شود. به طور کلی فقدان انگیزه یا رغبت برای پاسخ‌گویی به پرسشنامه‌های تحقیقاتی از مشکلات رایج این نوع پژوهش‌ها است. در نهایت با توجه به یافته‌های این پژوهش پیشنهاد می‌شود برنامه‌ریزان آموزشی، آموزش دوره‌های کارآفرینی به دانشجویان را در کلیه مقاطع تحصیلی در نظر بگیرند تا زمینه‌های لازم برای توسعه کارآفرینی در دانشجویان ایجاد گردد. برگزاری کارگاه‌های آموزشی متعدد و متنوع جهت ایجاد انگیزه کارآفرینی در دانشجویان، دعوت از کارآفرینان فارغ‌التحصیل دانشگاهی جهت آموزش کارآفرینی به دانشجویان، و فرستادن دانشجویان به مراکز کارآفرینی برای کسب تجارب عملی در شرایط واقعی نیز پیشنهاد می‌شود.

نتیجه‌گیری

توجه قرار گیرد. لذا پیشنهاد می‌گردد به دانش نظری دانشجویان، مهارت‌های کسب و کار، توانایی کارآفرینی و خلاقیت هم اضافه گردد تا آنها بتوانند در مواجهه با موقعیت‌های پیش‌بینی نشده بازار کار، عکس‌العمل مناسب نشان داده و سهم بیشتری از این تغییرات را نصیب خود و جامعه کنند.

میانگین بالاتر از حد متوسط ویژگی‌های کارآفرینی به طور کلی نمایانگر آمادگی بالقوه دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل در جهت کارآفرین شدن است. با این حال لازم است که در برنامه‌های آموزش کارآفرینی تقویت همه مؤلفه‌ها مورد

منابع

1. Van Damk, Schipper M, Runhaar P. Developing a competency- based frame work for teachers entrepreneurial behavior. *Teaching and Teacher Education*. 2010; 26(4): 965-71.
2. Guo KL. Entrepreneurship management in health service: an integrative model. *J Health Hum Serv Adm*. 2006; 28(4): 504-30.
3. Khanka SS. *Entrepreneurial Development*. New Delhi: Chand and Company Ltd; 2003.
4. Hedayati Z, Seifi N, Hekmatfar S, Badakhsh S. [Attitudes of Shiraz Dental Students toward Their Discipline and Future Career]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2012; 12(3): 176-182. [Persian]
5. Philips F, Garman AN. Barriers to entrepreneurship in health care organization. *J Health Hum Serv Adm*. 2006; 28(4): 472-84.
6. Weinberger S, Weeks W. Evolution in health care business. *J Health Care Finance*. 2004; 31(2): 53-61.
7. Siadat A, Sadat Rezazadeh S, Babri H. [Entrepreneurship Morale among Students at Isfahan University of Medical Sciences]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2012; 12(7): 527-536. [Persian]
8. Zamani Gh, Sharifzadeh M. [Roohyeye Karafarinidardaneshjooyane Keshavarzi : motalee yemoredyed aneshgahe shiraz]. *Iranian Journal of Agriculture Science*. 2006; 2(2): 107-15. [Persian].
9. Roen H, alizadeh R, faraji A. [Evaluation of Entrepreneurship Characteristics of Students of Azad Islamic University, Mazandaran province] [Research projects]. Babol : Azad University of Babol (Sama); 2007. [Persian]
10. Badri E, liaghatdar MJ, Abedi MR, Jafari E. [A Survey of Entrepreneurship Capabilities of Isfahan University Students]. *Quarterly journal of Research and Planning in Higher Education*. 2006; 12(2): 73-90. [Persian].
11. Baratimarnani A, Tourani S, Gohari MR, Zahiri M. [Amoozeshe Karafarini dar daneshgahhaye oloom Pezeshki: rahkari baraye Parvaresh e Karafarinane nezame salamat]. *Homaye salamat Journal*. 2008; 5(26): 1-6. [Persian].
12. Zali MR, Madhoshi M, kordnaeij A. [Arzyabye moshakhaseh haye Karafarini daneshjoyan: mored motaleh: daneshgah mazandaran]. *Human Sciences Modars*. 2007; 3: 81-113. [Persian]
13. Samad Aghaei J. [Sazmanhaye karafarin]. Tehran: Public Management Training Center; 2003. [Persian]

Evaluation of Entrepreneurship Attributes in Dental Students at Babol Medical University

Nasimeh Jahani¹, Azadeh Alaghmand², Seyyed Hossein Mirjood³

Abstract

Introduction: Having entrepreneurial and innovative performance is an important issue for individual's adaption to the new era. Nowadays, entrepreneurship is a necessity, and adequacy of students' entrepreneurial attributes is a prerequisite for entrepreneurship development in health care. This research was conducted with the aim of evaluating entrepreneurship attributes in dentistry students at Babol Medical University.

Methods: This descriptive, cross-sectional study was performed on all 82 postgraduate dentistry students at Babol Medical University in 2012-2013. Research tool was three comprehensive standard entrepreneurship questionnaires (with five themes: tendency to be successful, tendency to be independent, creativity, risk-taking, determination), ambiguity tolerance and locus of control. For data analysis, descriptive statistics, and T-test were used.

Results: Result indicates that the mean scores of tendency to be successful, tendency to be independent, creativity, risk-taking, and determination and also students' ambiguity tolerance were 9.5 ± 2.87 , 4.38 ± 1.35 , 9.13 ± 2.25 , 9.22 ± 2.13 , 8.24 ± 1.95 , 25.47 ± 1.25 , 41.64 ± 3.82 , respectively, and they were higher than the theoretical mean. Concerning the locus of control, result shows that (the mean obtained regarding students' locus of control was 41.64 ± 3.82) it was higher than the standard mean for this attribute ($\mu=40$). Moreover, result indicates that there was no significant difference between genders in tendency to be successful, tendency to be independent, creativity, and risk-taking. But in determination, ambiguity tolerance, and locus of control, a significant difference was observed between genders.

Conclusion: The high mean of entrepreneurship attributes (over theoretical mean) generally represents dentistry students' potential readiness towards being entrepreneurs. However, it is necessary to improve the entrepreneurship training program by paying appropriate attention to all the components.

Keywords: Entrepreneurship Features, Students, Dentistry

Addresses:

¹(✉) M.S. in Knowledge and Information, Babolsar, Iran. Email: nasimehjahani@yahoo.com

² M.S. in Knowledge and Information, Babol, Iran. Email: Azad_alaghmand@yahoo.com.

³ Assistant Professor, Department of Library and Information Science, Tonkabon Azad University, Tonkabon, Iran. Email: hmirdjood@yahoo.com